

POPERINGE

CASSELSTRAAT 93-95

ARCHEOLOGIENOTA BUREAUONDERZOEK VERSLAG VAN DE RESULTATEN

Titel: Archeologienota Poperinge Casselstraat 93-95

Erkend archeoloog: Bart Bot OE/ERK/Archeoloog/2016/00114

Auteurs: Bart Bot

Advies specialisten: /

Wetenschappelijke advisering: /

Projectcode bureauonderzoek: 2021J170

Locatiegegevens: Provincie West-Vlaanderen, Poperinge, Casselstraat 93-95

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: Xmax, ymax; xmin, ymin: 33916, 172516; 33864, 172488

Kadastergegevens: Poperinge, afdeling 1, sectie F, perceelnr. 871G.

Betrokken actoren: Bart Bot (erkend archeoloog), opdrachtgever

Plaats en datum: Ledeberg, 07/11/2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bart Bot Archeologie BV.

Bart Bot Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUD

1. Inleiding	2
1.1. Onderzoeksopdracht.....	3
1.2. Wettelijk kader	3
1.3. Randvoorwaarden.....	5
2. Onderzoeksmethode	6
2.1. Motivering	6
2.2. Organisatie	6
3. Kader en aanleiding.....	7
3.1. Topografische situering	7
3.2. Huidige situatie en geplande werken.....	9
4. Assesmentrapport.....	16
4.1. Landschappelijk situering	16
4.2. Geologische situering.....	19
4.3. Bodemkundige situering	22
4.4. Historische schets.....	23
4.5. Kaartmateriaal	24
4.6. Archeologische voorkennis	30
4.6.1. Archeologische vindplaatsen	30
4.6.2. Archeologische indicatoren	33
5. Synthese	42
5.1. Archeologisch verwachtingspatroon.....	42
5.2. Onderzoeksvragen	43
6. Besluit.....	44
7. Bibliografie.....	45
8. Figurenlijst.....	46

1. INLEIDING

1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt de geplande stedenbouwkundige handelingen ter hoogte van de Casselstraat 93-95 te Poperinge (prov. West-Vlaanderen). Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota waarvan akte genomen is en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie, conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid. Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied, en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

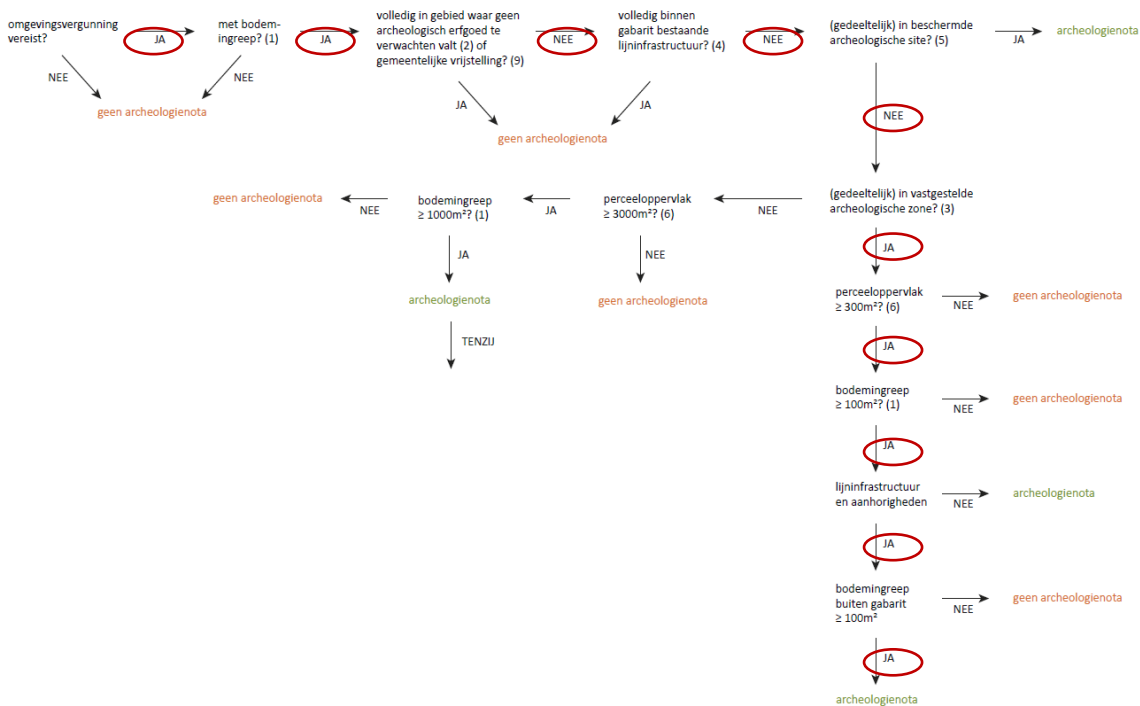
1.2. WETTELIJK KADER

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van een omgevingsvergunning met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 698m². Het plangebied situeert zich binnen de vastgestelde zone van de 'Historische Stadskern Poperinge'¹. Het projectgebied bevindt zich niet in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten is. Het valt evenmin in een beschermde archeologische site.

¹ [Historische stadskern van Poperinge | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

Figuur 1 De historische stadskern van Poperinge (blauw) en aanduiding van het plangebied (rood kader).
(bron: [Historische stadskern van Poperinge | Inventaris Onroerend Erfgoed](#))

Figuur 2 Beslissingsboom, criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, deel 1.
(bron: Agentschap Onroerend Erfgoed)

1.3. RANDVOORWAARDEN

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

2. ONDERZOEKSMETHODE

2.1. MOTIVERING

Doel van het bureauonderzoek is een zo helder mogelijk beeld te vormen van het archeologisch potentieel. Deze drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van het plangebied. Deze archeologische verwachting wordt getoetst en vergeleken met de geplande werken. Op die manier kan een gefundeerde uitspraak gedaan worden of er al dan niet verder archeologisch onderzoek is aangewezen.

2.2. ORGANISATIE

Om de archeologienota op te stellen werden verschillende bronnen geraadpleegd. Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer. Zo werden diverse bouwen en funderingsplannen verkregen om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen op de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen vormen van de fysisch-geografische situatie, een historisch kader te schetsen en bekende archeologische vindplaatsen te kunnen aantonen, werden verschillende bronnen geraadpleegd. Het meeste kaartmateriaal werd teruggevonden via Geopunt². Dit is de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie. Daarnaast werd gebruik gemaakt van Cartesius³, een databank met kaarten van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied en de ruime omgeving ervan werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed (CAI)⁴ geraadpleegd. Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

De gebruikte bronnen waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site, niet opportuun geacht.

² <https://www.geopunt.be/kaart>

³ <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

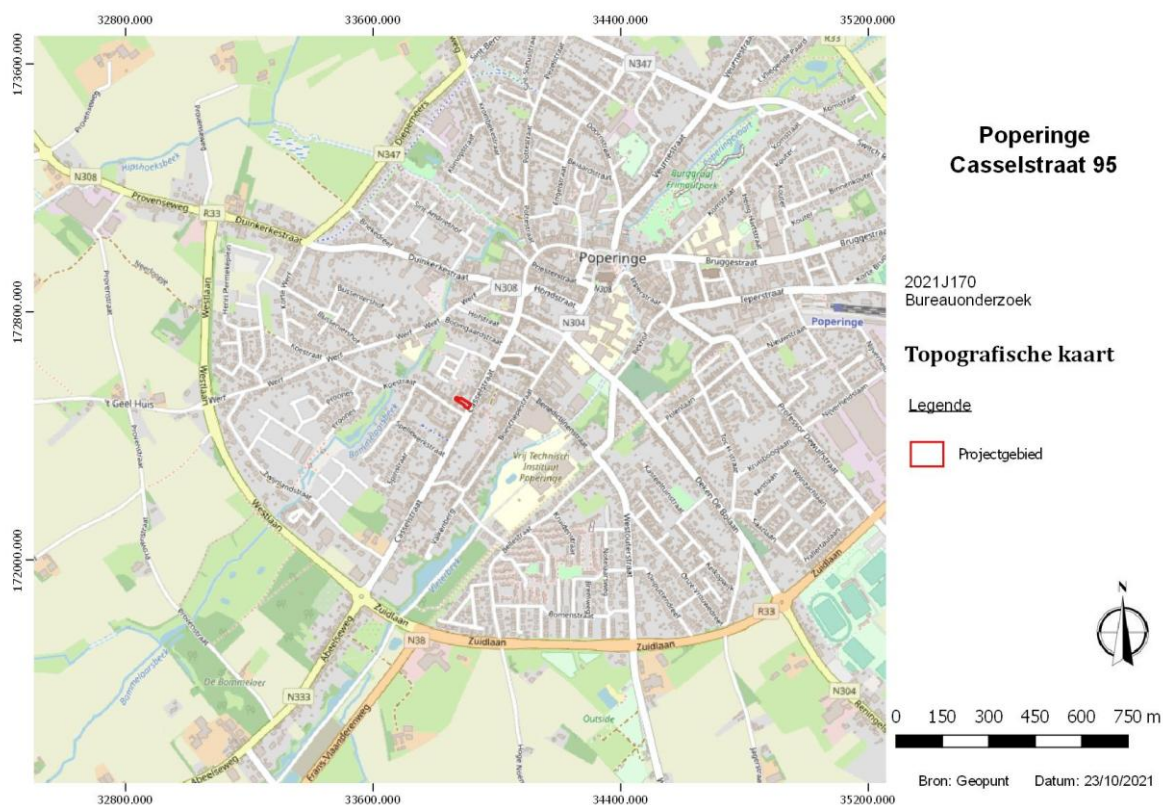
⁴ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

3. KADER EN AANLEIDING

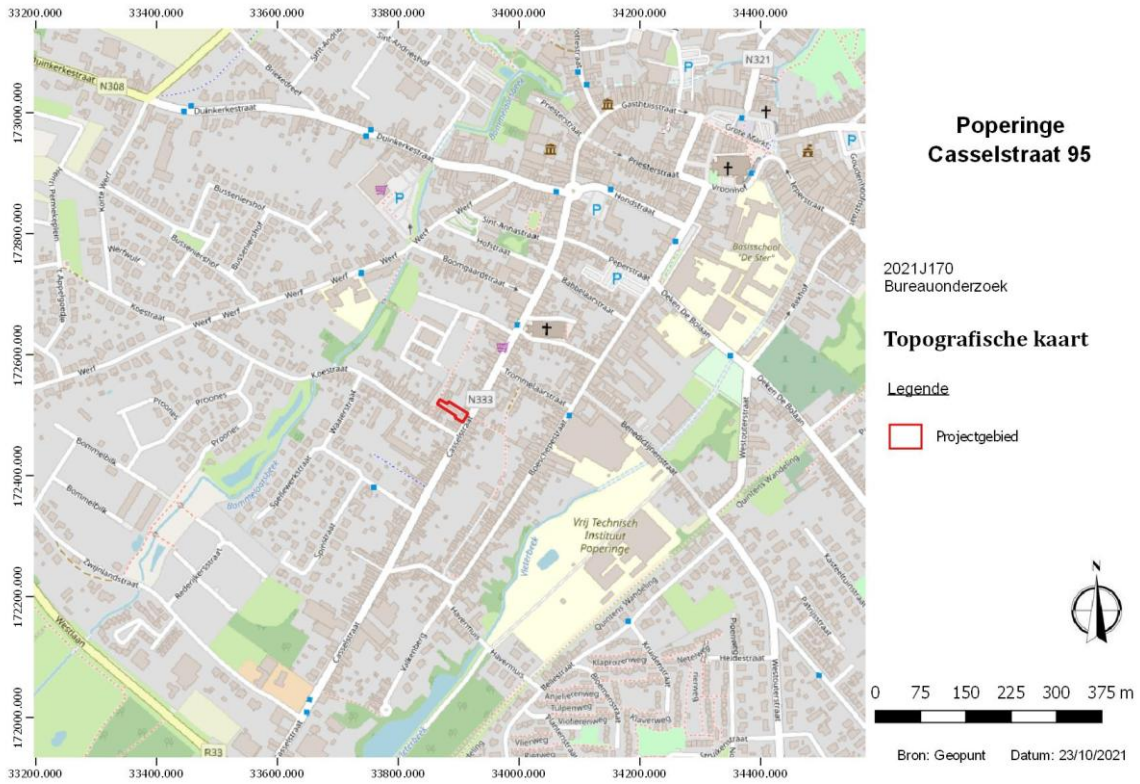
3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING

Het projectgebied is gelegen in Poperinge, in de provincie West-Vlaanderen. De stad grenst ten noorden aan Alveringem, ten oosten aan Vleteren en Ieper, ten zuiden aan Heuvelland en ten westen aan Frankrijk. Ons plangebied ligt aan de zuidwestelijke zijde van de stad, op circa 650m van de Grote Markt en langs de Casselstraat. Het plangebied omvat één noordwest-zuidoost georiënteerd perceel met twee huisnummers, nrs. 93 en 95.

Kadastraal is het plangebied terug te vinden onder: Poperinge, afdeling 1, sectie F, perceelnr. 871G.

Figuur 3 Topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt, NGI)

Figuur 4 Detail van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt, NGI)

Figuur 5 GRB-basiskaart met aanduiding van het plangebied en betrokken perceelnummers. (Bron: geopunt)

3.2. HUIDIGE SITUATIE EN GEPLANDE WERKEN

Het plangebied omvat twee woonhuizen, nrs. 93 en 95 met respectievelijk een footprint van 40m² en 255m² (inclusief aanbouw). In de westelijke hoek situeert zich een garage (20m²). Een deel van het plangebied is verhard (140m²), de rest van het plangebied is tuinzone.

De opdrachtgever vraagt een omgevingsvergunning aan voor het uitbreiden van een bakkerij. Het huidige gebouwenbestand blijft behouden, enkel de garage in de westelijke hoek wordt afgebroken. Aan de westzijde wordt een nieuw volume opgetrokken die ruimte zal bieden aan o.a. een magazijn, diepvries en bakkerij. De nieuwbouw heeft een footprint van 180m² en zal gefundeerd worden door een klassieke sleuffundering op -60/-80cm diep. Aan de westelijk zijde worden een regenwaterput (10000l) en een infiltratieput aangelegd. Voor deze werken moeten een bodemingrepen van 3m en 2m in rekening gebracht worden. Nieuwe afvoer/riolering wordt aangelegd en aangesloten op de bestaande afvoerputjes en de bestaande riolering ter hoogte van het terras (noordzijde). De nutsleidingen worden aangelegd op een diepte van -50/-55cm in een sleuf met een breedte van 60cm. Ter hoogte van het overdekte terras (dat wordt behouden) zal men een vetvanger (850l, ingreep van -2m) plaatsen. In hun totaliteit hebben de geplande werken betrekking op 250m².

Figuur 6 Recente orthofoto met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

Figuur 7 De gevels van de huizen gezien vanaf de Casselstraat. (bron: google)

Figuur 8 Zicht op de tuin en bakkerij vanaf het westen. (bron: opdrachtgever)

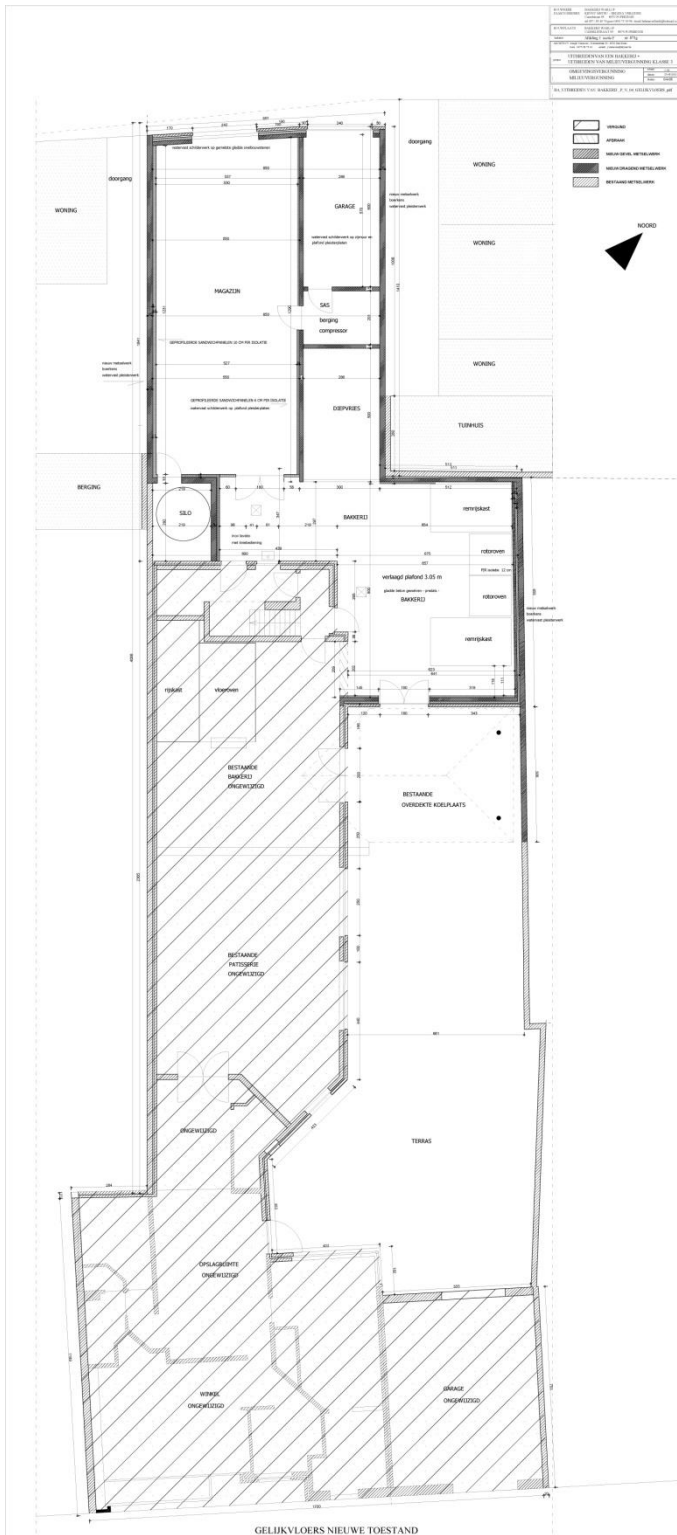
Figuur 9 Tuin en garage in de westelijke hoek. (bron: opdrachtgever)

Figuur 10 Verharding aan de noordelijke zijde van het plangebied. (bron: opdrachtgever)

Figuur 11 Zicht op de tuin van de bakkerij (bron: opdrachtgever)

Figuur 12 Nieuwbouw bakkerij, gelijkvloers. (bron: opdrachtgever)

Figuur 14 Vereenvoudigde weergave van de geplande werken. Legende.: Geel: nieuwbouw, blauw: regenwaterput, lichtblauw: infiltratieput, bruin: vetvanger, zwart: riolering, paars: bestaande riolering en afvoerputjes (bron: geopunt)

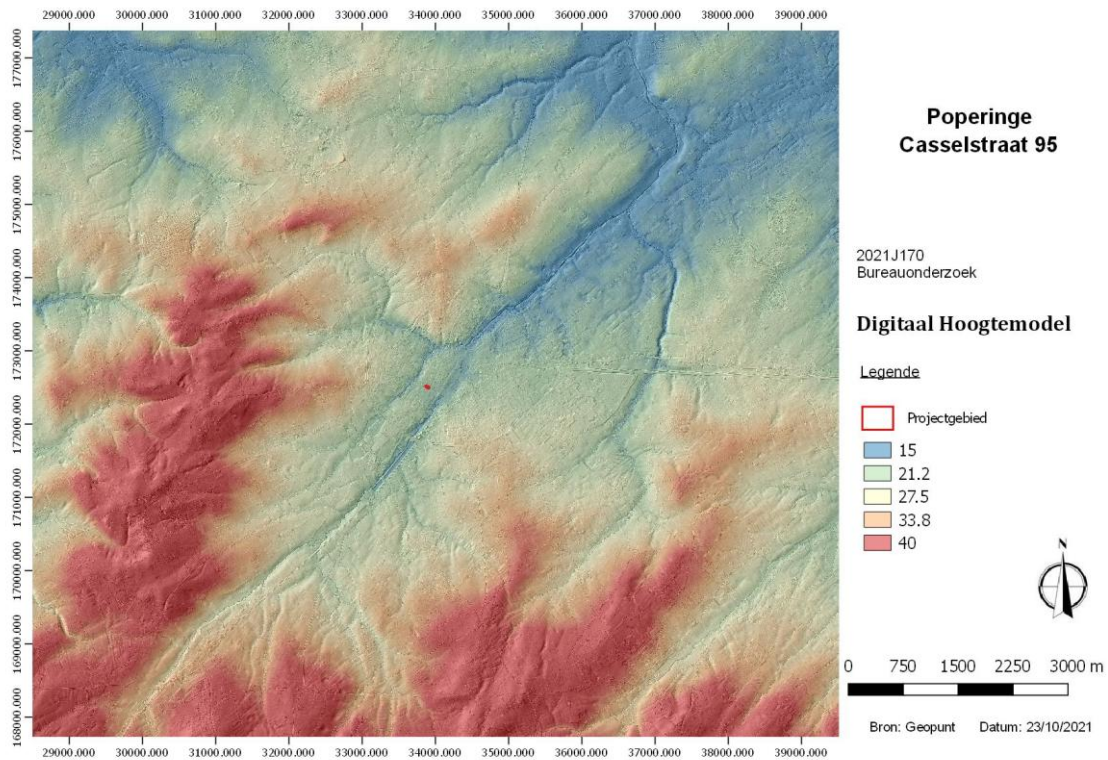
4. ASSESMENTRAPPORT

4.1. LANDSCHAPPELIJK SITUERING

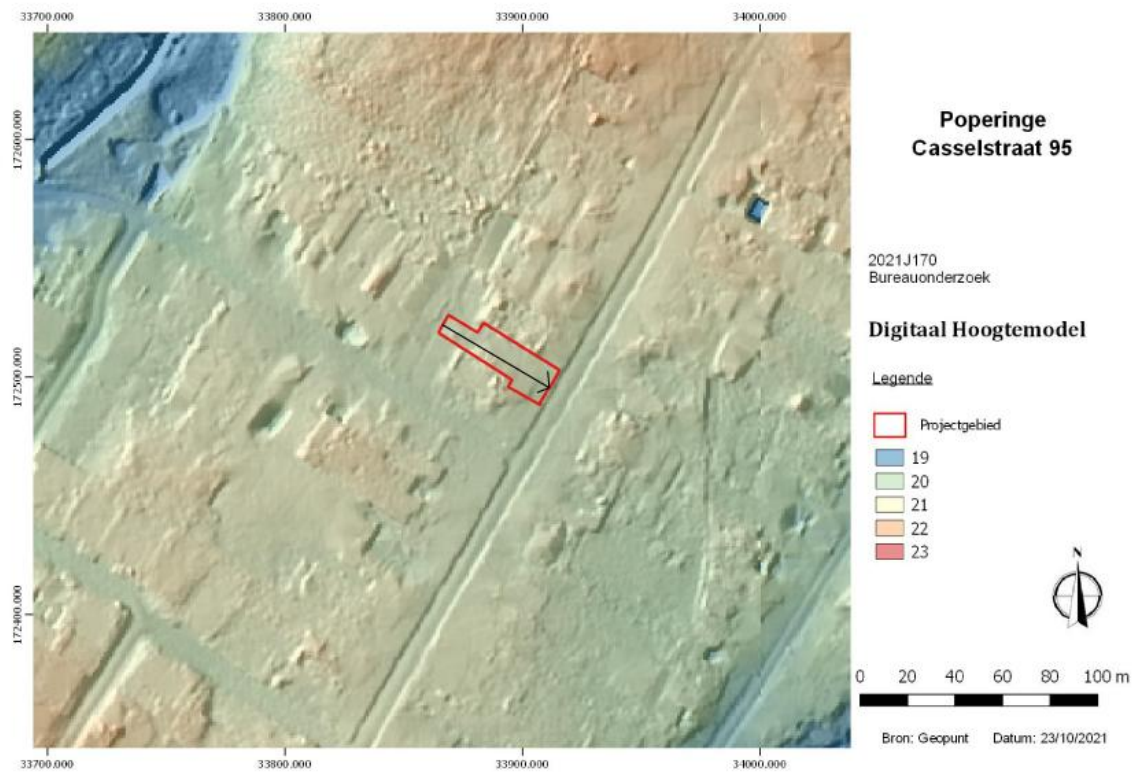
Het onderzoeksterrein is gelegen in de zandleem- en leemstreek. Ten zuiden van Poperinge situeren zich de West-Vlaamse heuvels met onder andere de Vidaigneberg, de Rodeberg, de Scherpenberg, de Monteberg-Kemmelberg en de zuidelijke gelegen getuigenheuvel van Nieuwkerke. Ten noorden van deze getuigenheuvels komen steile hellingen voor met een overgangszone naar het laagland van Poperinge. Poperinge zelf situeert zich net ten westen van een uitloper van het West-Vlaamse Heuvelland, met onder andere de Catsberg als hoogste punt. Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Ijzerbekken, deelbekken Hoppeland. De afwatering in de omgeving van het plangebied gebeurt in essentie vanaf de West-Vlaamse heuvels in de richting van de lager gelegen gebieden ten noorden en oosten van Poperinge. De stad Poperinge situeert zich dan ook aan de samenloop van een aantal waterlopen, zoals de Poperingevaart, de Bommelaarsbeek en de Hipshoekbeek. Het reliëf binnen het plangebied is vrij vlak en schommelt tussen +20,4m en +21m TAW. De Bommelaarsbeek stroomt 160m ten noordwesten van het plangebied, de Poperingevaart 260m ten zuidoosten.

De potentiële bodemerosiekaart toont aan dat er voor wat betreft het plangebied geen info voorhanden is. Rondom het plangebied komen gronden voor met een laag tot zeer laag potentieel op erosie.

De geomorfologische kaart van de omgeving is niet voorhanden.

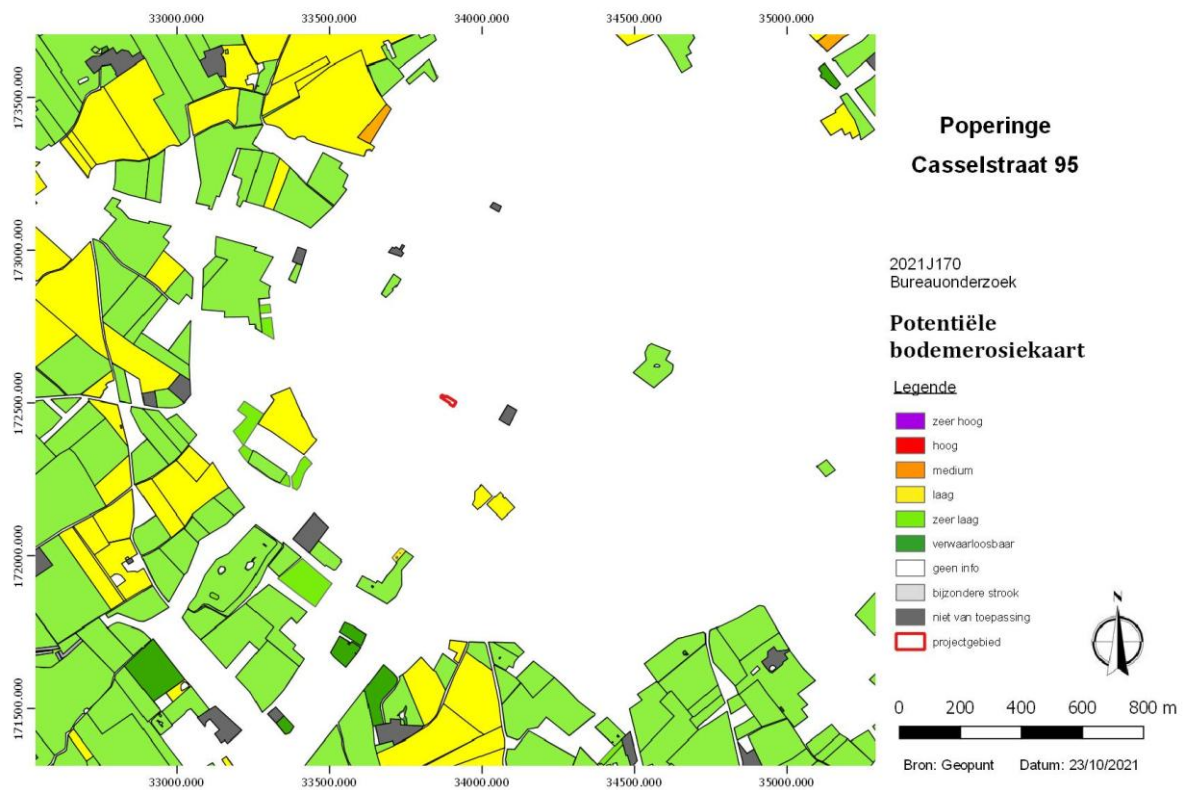
Figuur 15 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 16 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (Bron: geopunt)

Figuur 17 Hoogteprofiel 1. (bron: geopnt)

Figuur 18 Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopnt)

4.2. GEOLOGISCHE SITUERING

Het Tertiair is (was) een geologisch tijdvak dat de periodes Paleogeen (66,0-23,03Ma) en Neogeen (23,03-2,58Ma) omvat. Het is al enige tijd geen officieel erkend onderdeel meer van de chronostratigrafie zoals deze wordt vastgesteld door de *International Commission on Stratigraphy*. De benaming wordt echter nog veelvuldig gebruikt en zal ook hier worden toegepast.⁵ Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Aalbeke (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het Lid van Aalbeke is een fijnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.

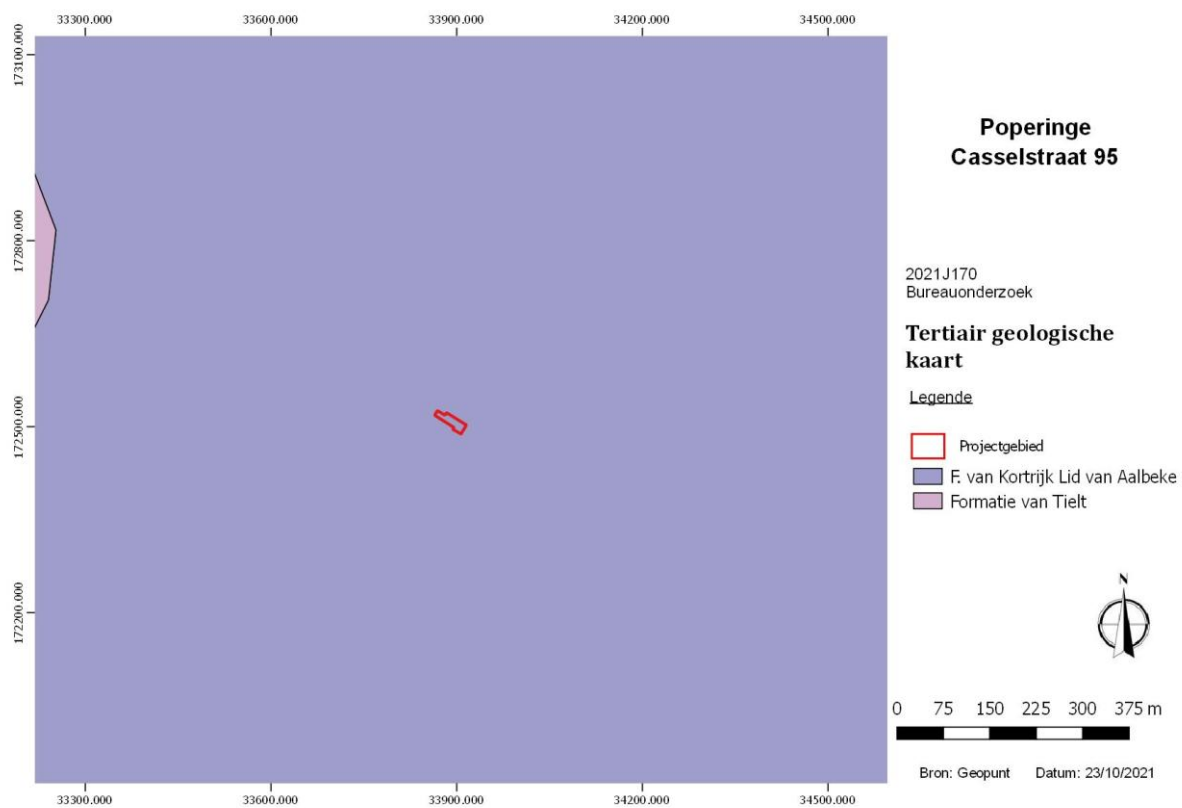
Het Pleistoceen (2.58Ma- 11.7ka) wordt gekenmerkt door grote schommelingen in het klimaat. De (vaak relatief lange) tijden waarin een koud klimaat bestond worden ijstijden (glacialen) genoemd. Tijden waarin het klimaat meer op dat van nu leek worden aangeduid met de term tussenijstijden (interglacialen) aangeduid. Deze grote klimaatschommelingen hadden grote gevolgen en de resultaten daarvan zijn vandaag de dag nog op veel plekken in het landschap te herkennen. Het jongste tijdvak is (vooralsnog) het Holoceen (11.7ka – heden). Dit tijdvak is gekenmerkt door een redelijk warm klimaat en is daarom ook geclassificeerd als een interglaciaal. Met name in het laatste deel van dit tijdvak is de invloed van de mens op de aarde sterk toegenomen, wat voor de geologie grote gevolgen heeft.⁶ De sedimenten van Quartaire ouderdom worden op grote schaal aan het oppervlak aangetroffen en zijn weergegeven op de Quartairgeologische kaart volgens het principe van profieltypekartering. Daarbij worden lithologie, genese en (chrono-) stratigrafie aangehouden als de belangrijkste kenmerken waar gronden op worden ingedeeld. De dikte van de Quartaire afzettingen varieert sterk in Vlaanderen, van minder dan een meter tot circa 30 meter.⁷

⁵ <http://www.stratigraphy.org/index.php/ics-chart-timescale> ICS, 2017

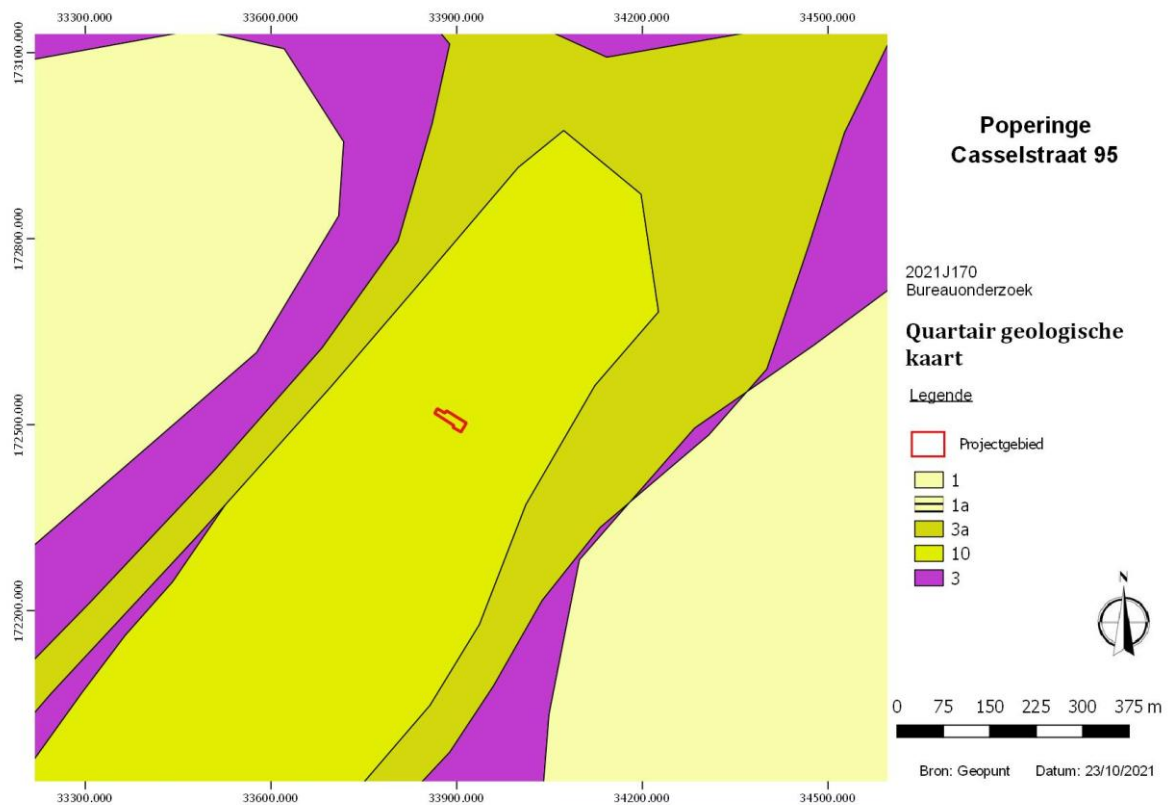
⁶ <http://www.stratigraphy.org/index.php/ics-chart-timescale> ICS, 2017

⁷ <https://www.dov.vlaanderen.be/page/quartairgeologische-kaart-150000> DOV, 2019

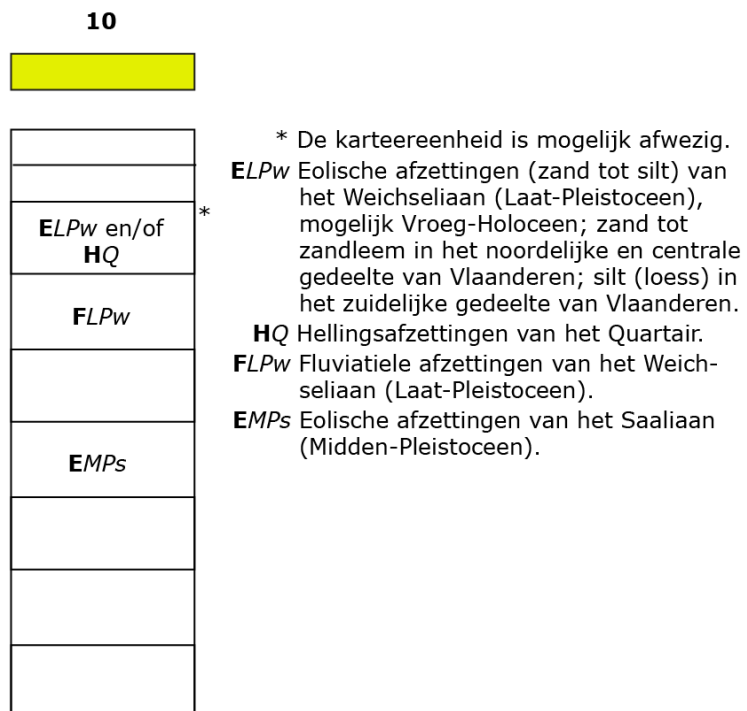
Het plangebied ligt binnen Quartair Type 10, geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie.

Figuur 19 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

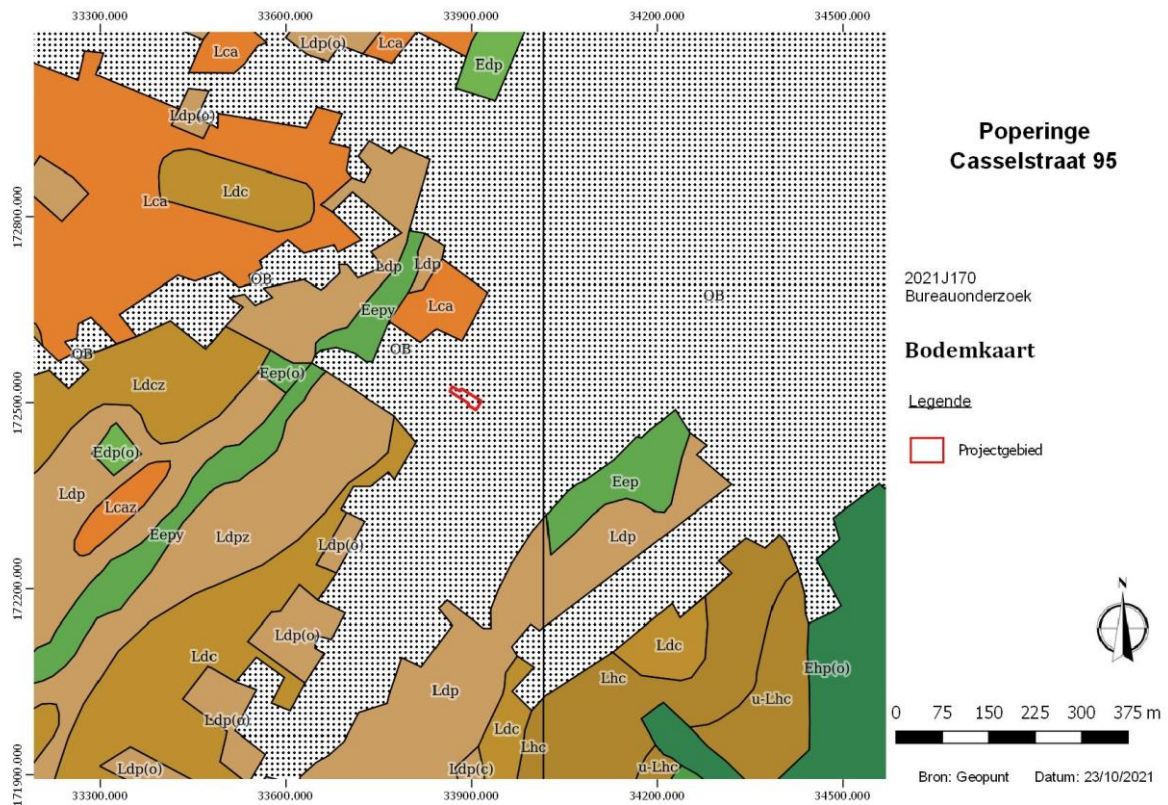
Figuur 20 Quartaire geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

Figuur 21 Uitleg type 10. (bron: geopunt)

4.3. BODEMKUNDIGE SITUERING

Het plangebied ligt binnen bebouwde gronden (OB). Rondom het plangebied komen zandleembodems voor met een textuur B-horizont (Lca), soms verbrokkelde textuur B-horizont (Ldc) of een zandleembodem zonder profiel (Ldp). Ter hoogte van de waterlopen wordt een gleyige kleibodem gekarteerd (Eep).

Figuur 22 Bodemkaart met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)

4.4. HISTORISCHE SCHETS⁸

Opgravingen in en rond Stad Poperinge wijzen op een quasi continue bewoning van het gebied sinds het neolithicum. Zo werden bij een opgravingscampagne op de Grote Markt in een gracht twee silexvondsten gedaan, waaronder een laatneolithische schrabber. In de Casselstraat en de Gasthuisstraat werd een verhard wegtracé uit de Romeinse tijd vastgesteld, vermoedelijk teruggaand op de weg van Cassel naar Aardenburg. Deze ligging aan een Romeinse weg doet vermoeden dat de stad teruggaat op een vroeg-Romeinse nederzetting. Bij de opgravingscampagne op de Grote Markt werd tevens ook een scherp terra sigillata aangetroffen. De eerste vermelding van Poperinge dateert uit 987 in een document dat de bezittingen omschrijft van de Sint-Bernardusabdij uit Saint-Omer. Vermoedelijk behoorde Poperinge reeds vanaf de 8ste eeuw tot het bezit van de Sint-Bernardusabdij. Vermoedelijk situeert de oudste kern van Poperinge zich ingesloten binnen de driehoek 'Hondstraat', 'Bommelaarsbeek' en 'Vleterbeek'. Binnen deze oudste kern lag de Sint-Bertinuskerk en was de proosdij gelegen van de Sint-Bertinusabdij van Sint-Omaars. Vanaf het einde van de 11de eeuw profiteert Poperinge van de economische bloei van het graafschap Vlaanderen. De hoofdrol is hierbij weggelegd voor de textielnijverheid. De stad krijgt stads- en marktrechten in respectievelijk 1147 en 1187. Bij de eerder vermelde opgravingscampagne op de Grote Markt werden een ruim aantal volmiddeleeuwse sporen vastgesteld, waaronder een mogelijk restant van een lakenhalle. Door het succes van de textielnijverheid blijft het inwonersaantal van de stad groeien, wat resulteert in een stadsuitbreiding in de 13de eeuw. De parochies Sint-Jan en Onze-Lieve-Vrouw worden opgericht aan de belangrijkste uitvalswegen richting Ieper en richting Sint-Omaars. Door de toename van de bewoning aan de uitvalswegen richting Veurne, Mesen, Belle en Sint-Winoksbergen ontstaat er een stervormig uitgewerkt bevolkingspatroon. De stad is tevens nooit versterkt. Als reactie op de economische crisis in de 14de eeuw onderneemt de abdij pogingen om de stad nieuwe economische impulsen te geven. De Vleterbeek wordt bevaarbaar gemaakt vanaf de IJzer tot het centrum van de stad, wat leidt tot het ontstaan van een handelszone aan de Vleterbeek en de Poperingevaart. Poperinge ondergaat heel wat verwoestingen en belegeringen in de 15de en 16de eeuw, waardoor in economisch opzicht de stad steeds meer naar de achtergrond verdwijnt. De economische markt van Poperinge wordt vanaf nu gedomineerd door de hopteelt en de bierbrouwerij. De stad kent een heropleving vanaf 1713, onder het Oostenrijkse bewind. In de 19de eeuw blijft de economische bedrijvigheid overwegend agrarisch. De traditionele tabaks- en hopteelt vormen de belangrijkste componenten. Andere belangrijke industrieën zijn pottenbakken, kant-, leder-, confectie- en houtnijverheid.

⁸ [Poperinge | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

Gedurende WO I fungeert Poperinge als de zetel van de geallieerde troepen die aan de strijd rondom Ieper deelnemen. Er wordt een soldatenclub opgericht in de Gasthuisstraat, het 'Talbot House'. Rondom de stad werd de Switch Road aangelegd ter bevordering van troepen-en materiaalaanvoer naar het front. Door de ligging buiten het frontgebied kent Poperinge beperkte oorlogsschade.⁹

4.5. KAARTMATERIAAL

Op de oudste beschikbare kaart, deze van Deventer (1550-1565), ligt het plangebied reeds aan de westzijde van de Casselstraat. Binnen het plangebied is reeds bebouwing weergegeven aan de oostelijke zijde, aan de westelijke zijde situeren zich de achtererven/tuinen. De Casselstraat¹⁰ is een gedeelte van het oude *diverticulum* Cassel-Oudenburg uit de romeinse periode.

Figuur 23 Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart (1550-1565) (Bron: <https://uurl.kbr.be/1043851>).

⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed

¹⁰ [Casselstraat | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

Op de kaart van Frickx is duidelijk te zien dat enkel stadskernen, wegen en belangrijke bouwwerken zoals kerken, kastelen, etc. werden weergegeven. Het ontbreken van bebouwing op deze kaart betekent dus niet per definitie dat er geen gebouwen stonden. Burgerlijke architectuur kreeg op deze kaarten immers zeer weinig aandacht. Het georefereren van dergelijke kaarten is, doordat zij niet schaalvast zijn, vrijwel onmogelijk.

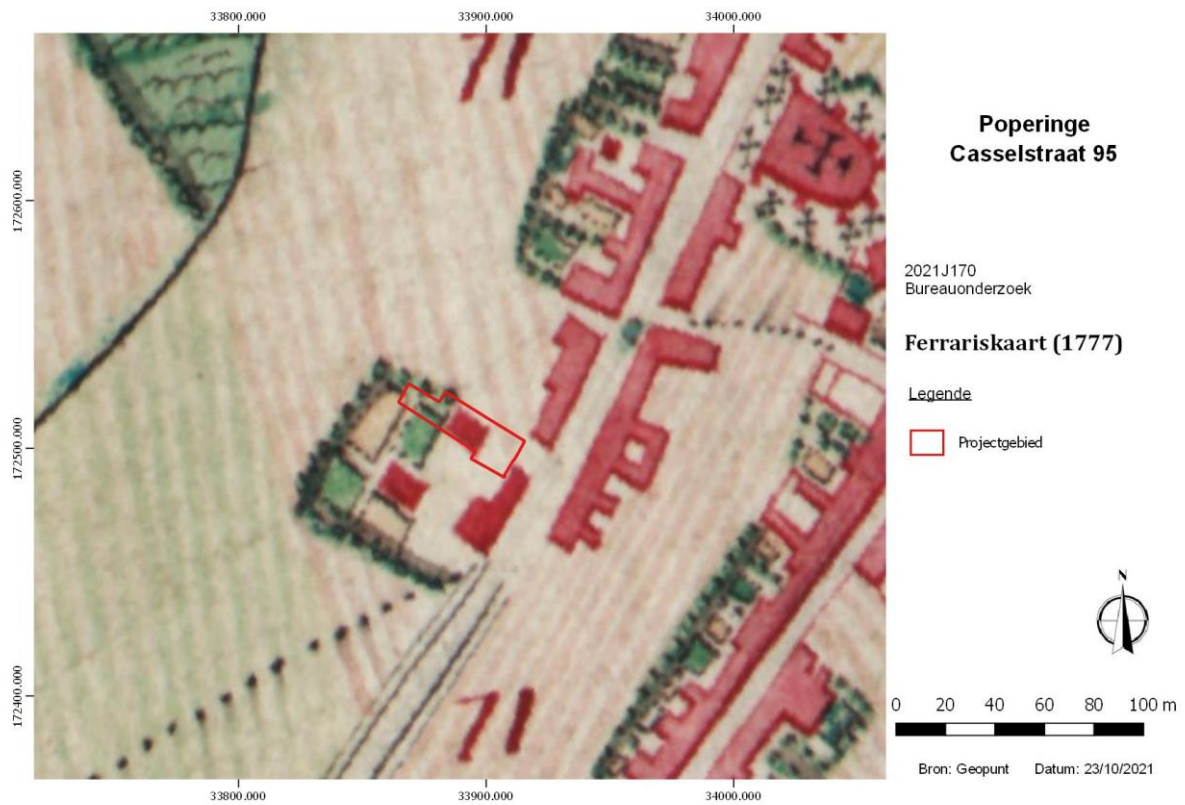

Figuur 24 Frickx-kaart (1744) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

De kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik werd opgesteld tussen 1771 en 1777 door de graaf de Ferraris. Het is een interessant document, omdat alle gebouwen ingemeten werden en ook de omgeving werd vrij waarheidsgetrouw opgetekend (rivieren, grachten, poelen, bossen, hagen, etc.). Er dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat deze kaart vooral vanuit een militair standpunt opgetekend werd. De gebieden die in dat kader minder interessant waren, werden minder nauwkeurig ingemeten. De projectie moet vermoedelijk iets naar het oosten worden verschoven. Binnen het plangebied wordt aan de westelijke zijde bebouwing waargegeven, de oostelijke zijde blijft onbebouwd?

Figuur 25 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

Figuur 26 Detail Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

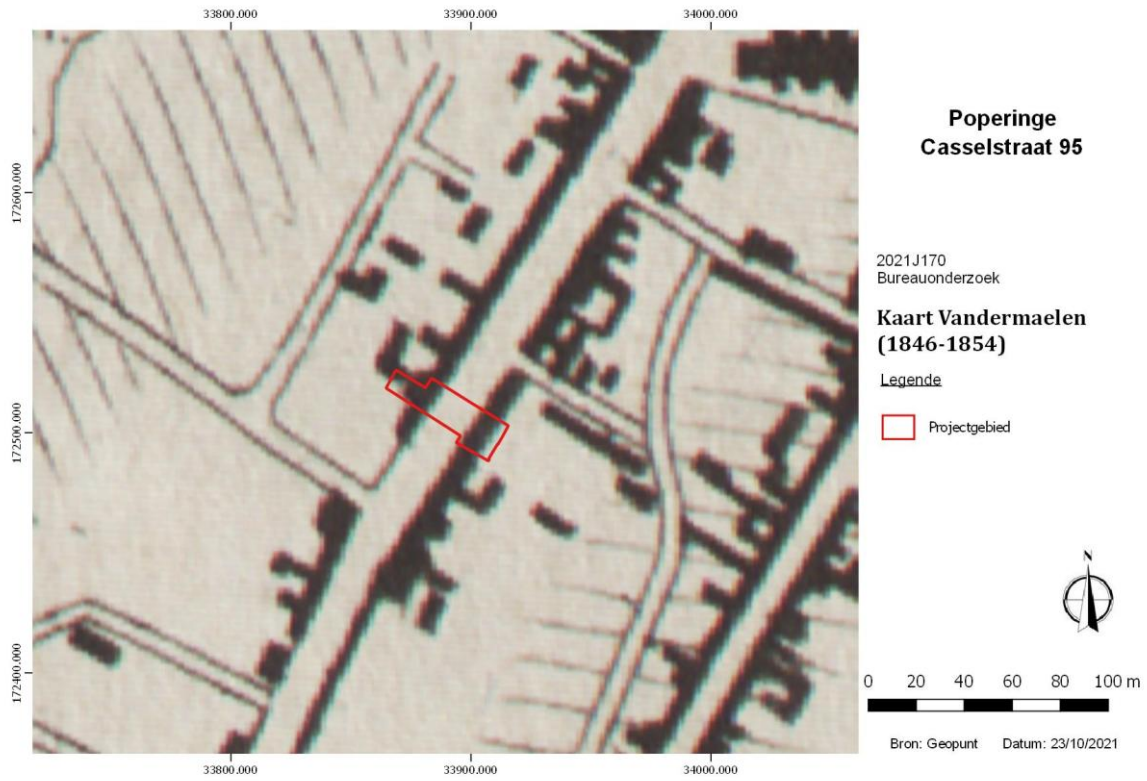
De kadastrale kaarten die tot de Atlas der Buurtwegen werden opgemaakt tussen 1843 en 1845 naar aanleiding van de uitvoering van een wet uit 1841. De bedoeling was een inventaris te maken van alle kleine wegen met openbaar karakter. Op deze kaart krijgt het huidige gebouwenbestand vorm. Aan de oostelijke zijde worden twee woonhuizen afgebeeld, aan de westelijke zijde ervan situeren zich twee andere bouwvolumes.

De projectie op de kaart Vandermaelen (1846-1854) moet naar het westen worden verschoven. De noordoost-zuidwest georiënteerde Koestraat, die zich aan de westelijke grens van ons projectgebied situeert, staat duidelijk afgebeeld. De Poppkaart (1842-1879) is vrij gelijkaardig aan de Atlas der Buurtwegen. Enkel aan de westelijke zijde staat een klein bouwvolume afgebeeld.

Op de orthofotosequenties van 1971 en 1990 zijn niet gedetailleerd en bieden geen info. Op de orthofoto van 2012 staat het plangebied afgebeeld in haar huidige configuratie.

Figuur 27 Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 28 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 29 Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 30 Orthofoto uit 1971. (Bron: geopunt)

Figuur 31 Orthofoto uit 1979-1990. (Bron: geopunt)

Figuur 32 Orthofoto uit 2012 (Bron: geopunt)

4.6. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

De belangrijkste bron voor de archeologische gegevens werd bekomen via de CAI. In onderstaande lijst worden de relevante CAI-items opgesomd.

4.6.1. ARCHEOLOGISCHE VINDPLAATSEN

70008	<p>Controle van werken</p> <p>Late middeleeuwen: waterputten</p> <p>17^e eeuw: afvalkuilen</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
70239	<p>Controle van werken; NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: kerk</p>
77078	<p>Opgraving (1984); NK: 15 meter</p> <p>Vroege middeleeuwen: Scherven van het Paffrath-type (vroegmiddeleeuws)</p> <p>Late middeleeuwen: resten van een brand: verbrand huttenleem met sporen van</p>

	<p>gekapt stro en vlechthout, door hitte vervormde daktegels en gesinteld gebruiksaardewerk</p> <p>Middeleeuwen: groot exemplaar van een vuurtest, rode scherf; kleine grape, rode scherf, hoogglanzend loodglazuur op binnen- en buitenzijde; fragmentaire bovenkant van een kookgrape, rode scherf, loodglazuur op binnenzijde; fragmentaire kookpot met steel; fragment van bovenkant van een grote grape; fragment van een schotel; hengselpot; halsfragment van een kruik met ooraanzet (steengoed Raeren); buikfragment van een kruik (steengoed Raeren) - parfumflesje, wit glas, versierd met getorste ribben - schaaltje (tin, gegoten); kommetje (geel koper, geslagen en gesneden), kookketel (geel koper, geslagen en gesneden)</p> <p>16de eeuw: waterput - 1 m diameter, samengesteld uit gele bakstenen en aangetroffen op een diepte van ca 1,70 tot 2,90 m. In de put werd aardewerk, glas en metaal gevonden (het gaat om luxe-producten). – tafelwaar, glas en metaal in de waterput Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus</i></p>
<p>151409</p>	<p>Opgraving (2010); NK: 15 meter</p> <p>Steentijd: greppel/gracht van ca. 75cm breed waarin 2 silexvondsten werden gedaan (mog. Één laatneolithische schrabber)</p> <p>Romeinse tijd: één scherf terra sigillata</p> <p>Volle middeleeuwen: paalsporen en kuilen, waarbij een viertal clusters van sporen te onderscheiden zijn. Deze zouden deel kunnen uitmaken van een rechthoekige structuur (resten van houten woningen), deze stonden naast een weg met twee afwateringsgrachten – afvalkuilen - enkele grote kuilen die mogelijk wijzen op artisanale activiteit - een brede, waarschijnlijk natuurlijke, beek voor afwatering, maar kan ook een verdedigingsfunctie gehad hebben met heel veel materiaal uit het einde van de 13de eeuw (scherven, munten, dobbelstenen, leer, schop, lanspunt) - wegtracé dat te volgen was van de Gasthuisstraat naar de Guido Gezellestraat, geflankeerd in het noorden en het zuiden door 2 parallelle grachten - Oost-west verlopende gracht, waarschijnlijk gelijktijdig met het wegtracé - Verschillende sporen die mogelijk een plattegrond vormen van een driebeukig gebouw met zware houten palen. Datering is gebaseerd op dendrochronologie – grafstructuren – resten van een lakenhal - begravingen in grafveld ten oosten van de Sint-Bertinuskerk</p> <p>Late middeleeuwen: begravingen in grafveld ten oosten van de Sint-Bertinuskerk.</p> <p>16e eeuw: aardewerk</p> <p>Nieuwe tijd: sporen van een afgebroken gebouwblok (kelders, vloer- en kasseiniveau, funderingen en restanten van pottenbakkersoven) - Resten van de vroegere Pastorij bij het Vroonhof - begravingen in grafveld ten oosten van de Sint-Bertinuskerk</p> <p>20e eeuw: schuilplaats WO I</p>

	<p>Bron: <i>Trommelmans R., Bracke M., Wyns G. 2014: Archeologische opgraving Poperinge Grote Markt (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Monument Vandekerckhove rapport 2014/24, Ingelmunster.</i></p>
159842	<p>Archeologisch proefsleuvenonderzoek (2012); Opgraving (2013)</p> <p>Middenbronstijd: greppel met lichtgrijze vulling, die een rechthoekig monument afbakent. In de vulling werden enkele scherven aardewerk aangetroffen.</p> <p>Late bronstijd: grachtencomplex, aardewerk, kuilen</p> <p>Ijzertijd: kringgreppel</p> <p>Vroeg-Romeinse tijd: Kuil met houtskool en aardewerk</p> <p>Midden-Romeinse tijd: brandrestengraven.</p> <p>Middeleeuwen: leemwinningskuilen, greppel</p> <p>Bron: <i>Demey D. 2012, Archeologisch vooronderzoek Koestraat (Poperinge), Ruben Willaert bvba Rapport 12</i></p> <p>Bron: <i>Kalshoven M., van der Linde C.M. 2017: Cultusplaats in de achtertuin. Sporen uit de late Bronstijd tot en met de nieuwe tijd in Poperinge (Koestraat), BAAC rapport A-13.0116, Deventer</i></p>
163478	<p>Mechanische prospectie (2012); NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: afvalpakketten met aardewerk</p> <p>17de eeuw: kuil met ambachtelijk afval</p> <p>Nieuwe tijd: stenen kaaimuur</p> <p>19de eeuw: nieuwe achterbouw na nivellering terrein</p> <p>Bron: <i>Heyvaert B. 2013: Archeologische prospectie Poperinge Veurnestraat (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Monument Vandekerckhove Afdeling Archeologie rapport 2013.4, Ingelmunster</i></p>
210148	<p>Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: derde en ouste archeologische niveau op de site, geïnterpreteerd als een 'leeflaag'</p> <p>17e eeuw: pottenbakkerij</p> <p>Bron: <i>Heyvaert B. 2014: Archeologische prospectie Poperinge Burg. Bertenplein (prov. West-Vlaanderen), Rapport Monument Vandekerckhove 2014/17, Ingelmunster.</i></p>
219659	<p>Opgraving (2013)</p> <p>Late middeleeuwen: ijzerzandstenen structuur (mogelijk de fundering van een houten bovenbouw), kuilen rond de structuur, oudere fasen van de Bommelaarsbeek en de Vleterbeek</p> <p>16^e eeuw: oudere fasen van de Vleterbeek</p> <p>17^e eeuw: sporen van leerlooiersactiviteiten</p> <p>19^e eeuw: fundering en muurstructuren van 19^e-20^e-eeuwse huizen, beerputten, afvalkuil</p> <p>Bron: <i>BOT, B., 2017: Archeologische opgraving, Poperinge Veurnestraat (prov. West-</i></p>

4.6.2. ARCHEOLOGISCHE INDICATOREN

Veldprospecties

70238	Veldprospectie Late muren: enkele gotische funderingen en kettingmuren van de Sint-Janskerk
--------------	--

Toevalsvondst

77062	Toevalsvondst Late middeleeuwen: tuitkannetje in steengoed, voorraadpot Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i>
77071	Toevalsvondst (1974); NK: 15 meter Late middeleeuwen: drie vloertegels (aardewerk, rode scherf), met een geometrische voorstelling; een vloertegel (aardewerk, rode scherf) met mensenhoofd (uniek in Vlaanderen, motief dat vooral in Artesië voorkomt) 17de eeuw: kamerpot met oor, rode scherf, loodglazuur op binnen- en buitenzijde Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i>
77076	Toevalsvondst (1939); NK: 15 meter Onbepaald: ronde bodem van een mortier in natuursteen Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i>
77077	Toevalsvondst (1948); NK: 15 meter Late middeleeuwen: kan, rode scherf, strooiselglazuur; kan, rode scherf, ongeglazuurd Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i>
77081	Toevalsvondst; NK: 15 meter Late middeleeuwen: aardewerk Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i>
77082	Toevalsvondst; NK: 15 meter 17e eeuw: aardewerk

	Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i>
77093	<p>Toevalsvondst</p> <p>Late middeleeuwen: vloertegel met jachtscène, aardewerk</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>

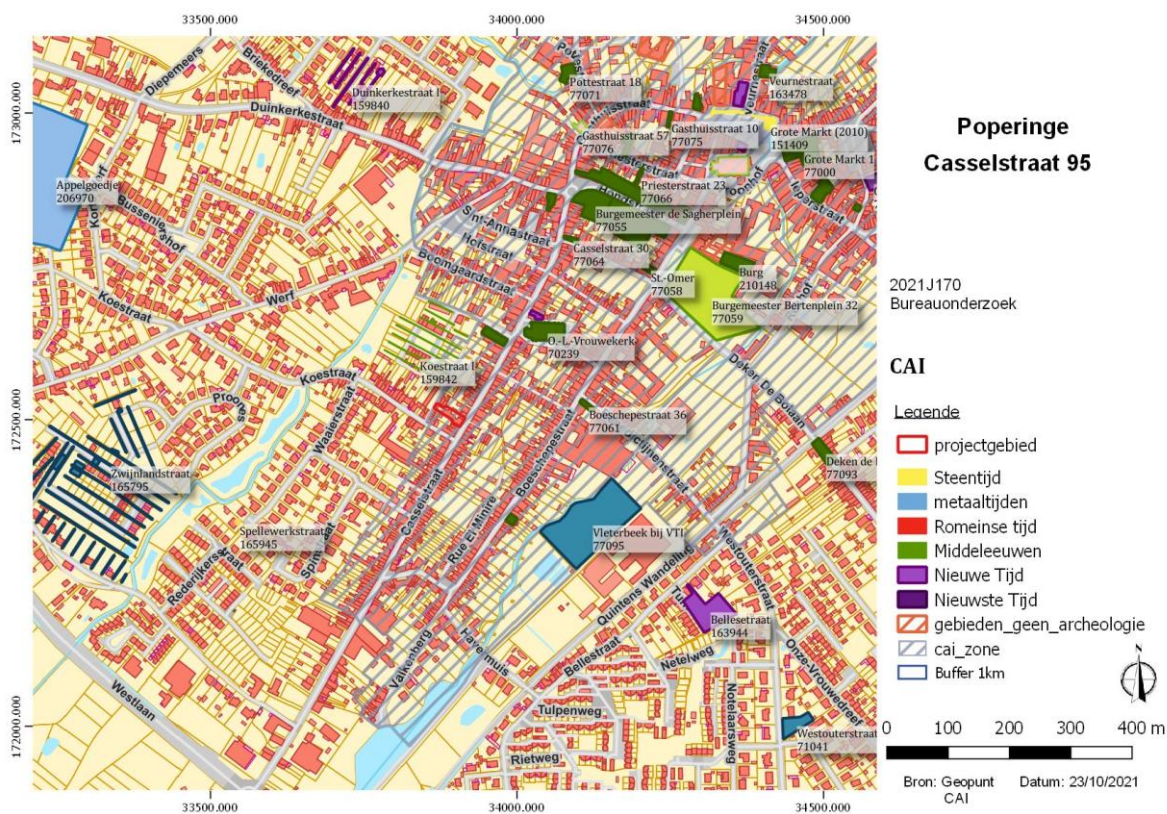
Onbepaald

77000	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>Midden-Romeinse tijd: munt van keizer Hadrianus</p> <p>Late middeleeuwen: aardewerk - bodem van een kruik in reducerend gebakken aardewerk; halsfragment van een oor in reducerend gebakken aardewerk; wandscherf van een teil in reducerend gebakken aardewerk</p> <p>Nieuwste tijd: twee dominosteentjes, ivoor op zwart hout</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77007	<p>Onbepaald; NK: 150 meter</p> <p>Onbepaald: aardewerk - vloertegel in aardewerk, rode scherf met bruingroen loodglazuur, resten van kalkmortel</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77016	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: aardewerk</p>
77054	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>Romeinse tijd: fragment van een pot</p> <p>Late middeleeuwen: aardewerk</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77055	<p>Onbepaald</p> <p>Late middeleeuwen: kan</p> <p>16^e eeuw: kruik met oor, Langerwehe steengoed, bierkruik, Raren steengoed</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>

77056	<p>Onbepaald</p> <p>Late middeleeuwen: grape</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77057	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: aardewerk</p> <p>16e eeuw: aardewerk</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77058	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: aardewerk</p> <p>16e eeuw: mantelhaak, bronzen grafiethouder</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus</i></p>
77059	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>Vroege middeleeuwen: bronzen gegoten mantelspeld met vegetale motiefversiering</p> <p>Late middeleeuwen: aardewerk</p> <p>16de eeuw: Bronzen (gegoten) mantelhaak. Het staafvormig centraal gedeelte is met een ingegrift spiraallijntje versierd.</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77061	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: aardewerk – twee spelden in koper</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77063	<p>Onbepaald</p> <p>16e eeuw: aardewerk</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus</i></p>
77064	<p>Onbepaald</p> <p>Late middeleeuwen: aardewerk</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9</i></p>

	<i>september 1990. Katalogus</i>
77065	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: aardewerk</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77066	<p>Onbepaald</p> <p>Late middeleeuwen: randscherf van een kom</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77067	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: fragmentaire braadpan, rode scherf, bruin loodglazuur op buiten- en binnenzijde, schenklip</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77075	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: afvoerbuis in aardewerk</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77079	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>16de eeuw: metaal – fragment van een dolk (ijzer, gesmeed)</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77083	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: aardewerk</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77087	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: aardewerk</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77091	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>17de eeuw: kruik (steengoed, Raeren)</p>

77092	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>Volle middeleeuwen: aardewerk</p> <p>19de eeuw: aardewerk</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>
77095	<p>Onbepaald; NK: 15 meter</p> <p>Ijzertijd: fragment van een pot</p> <p>Late middeleeuwen: fragment van een pot; handvat van een kan; fragment van een dunwandige vuurklok; halsfragment met oor; deksel met oor; deksel; stomp; fragment van bierkan met oor; randfragment van een bord...</p> <p>16de eeuw: spinsteentje, steengoed (Raeren)</p> <p>18de eeuw: cilindrisch zalfpotje, steengoed; fragment van een bikkerbal, steengoed (herkomst: Bouffioulx?); inktfles, steengoed (herkomst: Beauvais)</p> <p>Nieuwste tijd: twee inktflesjes, steengoed</p> <p>Bron: <i>Adriaen, J., Denaegel, J. e.a. 1990, Poperinge Ondersteboven. Archeologische vondsten van de prehistorie tot de 19e eeuw. Tentoonstelling van 4 augustus tot 9 september 1990. Katalogus.</i></p>

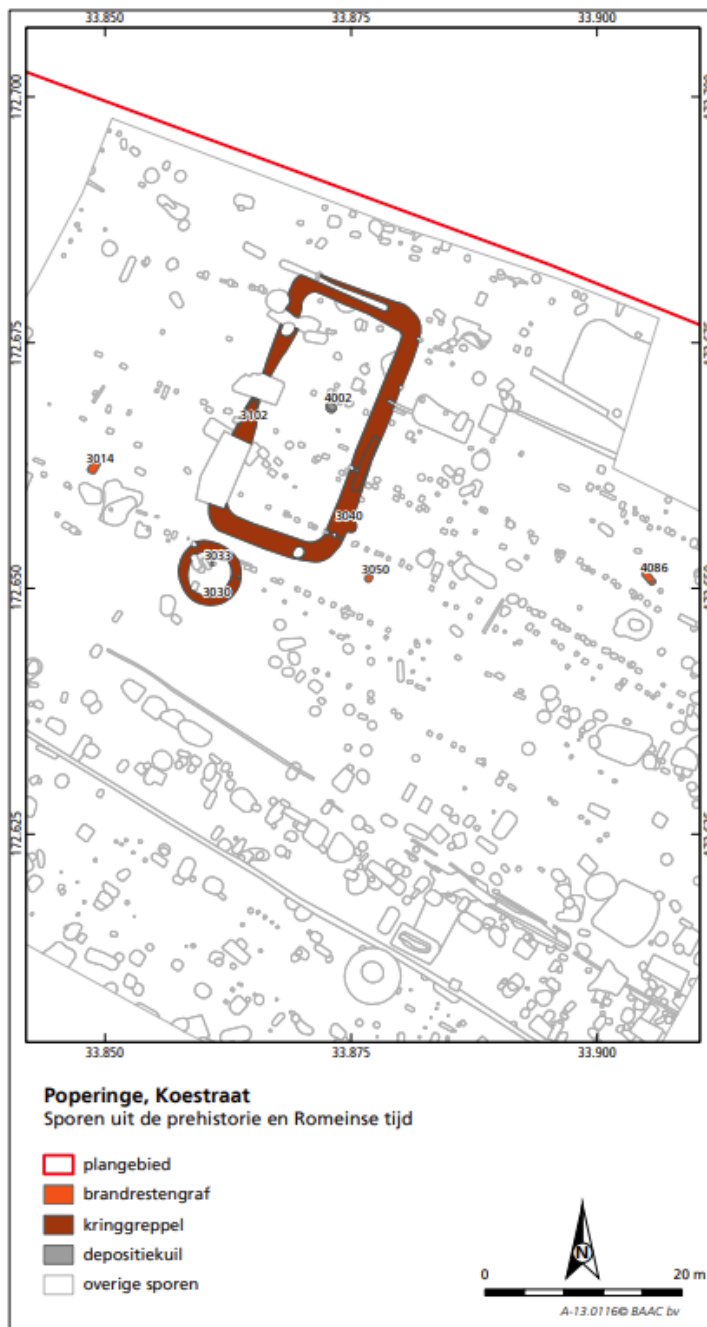

Figuur 33 Centraal archeologische inventaris met projectie van het plangebied. (bron: geopunt en CAI)

Rondom het plangebied werden al heel wat archeologische prospecties en opgravingen uitgevoerd:

- Cai 159842¹¹: Tijdens de archeologische opgraving ter hoogte van de Koestraat, ten noorden van ons plangebied, werden onder meer rituele en/of funeraire sporen aangetroffen daterende uit de late bronstijd tot de midden-Romeinse tijd. Tijdens de late middeleeuwen/nieuwe tijd werd het terrein op diezelfde plaats in gebruik genomen als hoppeveld. Uit de late Bronstijd werd een kringgreppel monument opgegraven. Uit de romeinse periode werden drie graven opgegraven. In het gehele plangebied, maar vooral in het lager gelegen zuidwestelijk deel, zijn grote hoeveelheden laatmiddeleeuwse (afval)kuilen aangetroffen.

¹¹ KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017.

Figuur 34 Ligging van de bronstijd/ijzertijd/romeinse sporen van de opgraving aan de Koestraat. (bron: KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017, p. 38)

Figuur 35 Het greppelmonument opgegraven aan de Koestraat. (bron: KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017, p. 41.)

- Cai 165795¹²: ter hoogte van de Zwijnlandstraat, ten westen van ons plangebied, werden sporen uit de ijzertijd, middeleeuwen en nieuwe tijd gevonden. De sporen uit de ijzertijd behoren waarschijnlijk tot een bewoningssite die zich buiten het plangebied bevindt. Een groot ondiep bassin werd vermoedelijk gebruikt voor het wassen van wol of voor vlas.

¹² MESTDAGH B. 2016.

- Cai 210148: Poperinge Burgemeester Bertenplein: ten noordoosten van het projectgebied is in 2013 een archeologische prospectie uitgevoerd naar aanleiding van de bouw van een nieuw schoolgebouw. Op het terrein (1061m²) werden drie proefsleuven aangelegd. Het niveau van de natuurlijke bodem varieerde tussen 1,17 m-mv in sleuf 3 en 1,88 - 2,22 m-mv in sleuf 1. In totaal werden drie archeologische niveaus waargenomen, waarvan de oudste een vermoedelijk laatmiddeleeuwse leeflaag (12^e-13^e eeuw) betreft. Het tweede archeologische niveau bevatte restanten van pottenbakkersactiviteiten uit de 16de - 17de eeuw. Het eerste en meest recente, relevante archeologische niveau bevond zich tussen 0,10 en 0,42 m-mv. Het gaat om de bovenkant van een ophogingspakket, waarop pottenbakkersactiviteiten uit de 18de eeuw zijn vastgesteld. Echter de oudste pottenbakkersactiviteit die kon worden vastgesteld ging terug tot de 16de of begin van de 17de eeuw. Uit deze periode werden in elke sleuf pottenbakkerssporen teruggevonden. Verder werd in sleuf 2 ook een grote hoeveelheid pottenbakkersafval uit de 18de eeuw vastgesteld. Samen gaat het om vier grote contexten met productieafval van zowel gebruiksaardewerk als bouw materiaal (tegels) die beiden op de site werden geproduceerd. Deze werden doorgaans gebakken in verschillende ovens, wat erop wijst dat ergens op de pottenbakkerssite minstens twee ovens aanwezig waren. Tenslotte wijzen resten van houten beschoeiing op de aanwezigheid van de Vleterbeeksingel (vermoedelijk 16^e eeuw). Sporen van kade-infrastructuur werden evenwel niet teruggevonden.¹³

- Cai 151409: Poperinge Grote Markt Ter hoogte van de Grote Markt is in 2010 en 2011 een opgraving uitgevoerd naar aanleiding van rioleringswerken en de heraanleg van de markt. De oudste aangetroffen sporen zijn afkomstig uit de prehistorie en de Romeinse periode. De oudste en meest overtuigende sporen van bebouwing werden aangetroffen in het noordwesten van de markt, namelijk een plattegrond van een 3-beukige woning gefundeerd met zware houten palen met dendrochronologische bewijzen voor houtbouw uit de 11de eeuw. Het archeologisch onderzoek schept een beeld waarin de huidige markt vanaf de 11de-12de eeuw tot de late 20ste eeuw een belangrijke evolutie doormaakte. Er kan een onderscheid gemaakt worden in een pre-13de-eeuwse fase (volle middeleeuwen), een laatmiddeleeuwse fase en een reeks verbouwingen en aanpassingen in de nieuwe en nieuwste tijden. Hoewel historisch gezien Poperinge marktrechten heeft vanaf 1187, lijkt het bodemarchief te suggereren dat er vóór de 14de eeuw op de huidige Grote Markt geen sprake was van een

¹³ HEYVAERT B. 2014.

marktplaats, maar eerder van een wegtracé van de huidige Gasthuisstraat richting de huidige Guido Gezellestraat, geflankeerd in het noorden en het zuiden door twee parallelle grachten. Aan de zuidzijde van de weg bevond zich in vóór het einde van de 14de eeuw een brede gracht die naar alle waarschijnlijkheid een beschermende functie had voor het proosdijdom of de eerste kern van het huidige Poperinge. Na het vullen van de gracht verrijst in het zuiden en vrij centraal op het huidige marktplaats een groot gebouw in ijzerzandsteen, de lakenhalle. Tenslotte dient ook nog vermeld te worden dat verschillende menselijke begravingen aangetroffen werden.¹⁴

5. SYNTHESE

5.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON

Op basis van bovenstaande informatie kan een archeologisch verwachtingspatroon naar voren worden geschoven. Er zijn geen bronnen beschikbaar om aan te tonen of het plangebied al dan niet bewoond was voor de 16de eeuw. Een eerste bruikbare historische kaart, namelijk de Deventerkaart toont aan dat het plangebied reeds langs de in oorsprong Romeinse Casselstraat lag en deels bebouwd was. Deze bebouwing blijft aanhouden tot op heden.

Binnen het plangebied werd nog geen archeologisch onderzoek verricht. Rondom het plangebied buiten de historische stadskern werden reeds archeologische sites (grafitueel en/of nederzettingssporen) uit de Bronstijd/IJzertijd, Romeinse periode als de Middeleeuwen gevonden. Vondsten uit de steentijden betreffen losse vondsten.

Gezien de resultaten van het archeologisch onderzoek ten noorden van ons plangebied kunnen er zich archeologische sporen bevinden uit de Metaaltijden en Romeinse periode. Het gaat om zogenaamde klassieke grondsporen (sporen in de onaangeroerde grond, net onder het maaiveld). Vanaf zeker de 16de eeuw bevindt zich bebouwing binnen het plangebied. Resten van deze (in oorsprong Middeleeuwse?) bebouwing kunnen zich binnen het plangebied bevinden. We denken hier aan oude funderingen, vloerniveaus, e.d.m. . Ook zogenaamde achtererfstructuren vallen binnen de verwachting. Het gaat hierbij om waterputten, beerputten, afvalkuilen,

¹⁴ TROMMELMANS R., BRACKE M., WYNS G. 2014.

5.2. ONDERZOEKSVRAGEN

Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Over het plangebied zelf beschikken we enkel over historisch kaartmateriaal. In de 16de eeuw is bebouwing aanwezig binnen het plangebied. Er werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd binnen het plangebied. Net ten noorden werd een archeologische opgraving uitgevoerd met sporen daterend uit de metaaltijden, romeinse periode, middeleeuwen en nieuw/nieuwste tijden.

Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Binnen het plangebied staat een bakkerij. Aan de westelijke zijde situeert zich een garage. De werken bevinden zich grotendeels binnen de bestaande tuinzone van het plangebied. Van deze tuinzone is het niet geweten in hoeverre deze verstoord is.

Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Niet van toepassing.

Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De opdrachtgever plant de uitbreiding van de bestaande bakkerij aan de westelijke zijde van het plangebied. De werken zullen gepaard gaan met een bodemingreep.

Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan op basis van het bureauonderzoek alleen niet vastgesteld worden.

Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Verder onderzoek wordt noodzakelijk geacht, de te volgen wordt toegelicht in het Programma van Maatregelen.

6. BESLUIT

De archeologienota werd opgesteld naar aanleiding van stedenbouwkundige handelingen ter hoogte van de Casselstraat 93-95 te Poperinge (provincie West-Vlaanderen). De opdrachtgever wenst de bestaande bakkerij uit te breiden. Het bureauonderzoek toonde aan dat er zich potentieel archeologische sporen binnen het plangebied kunnen bevinden. Om die reden wordt er een vervolgonderzoek geadviseerd. De te nemen maatregelen zijn te raadplegen in het bijhorende programma van maatregelen.

7. BIBLIOGRAFIE

- <https://www.geopunt.be/kaart>
- <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>
- <https://maps.nls.uk/ww1/trenches/>

- HEYVAERT B. 2014: Archeologische prospectie Poperinge Burg. Bertenplein (prov. West-Vlaanderen), Rapport Monument Vandekerckhove 2014/17, Ingelmunster.
- KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017. Cultusplaats in de achtertuin. Sporen uit de late bronstijd tot en met de nieuwe tijd in Poperinge (Koestraat). BAAC rapport A-13.0116, 'S Hertogenbosch.
- MESTDAGH B. 2016: Archeologische opgraving Poperinge Zwijnlandstraat (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Monument Vandekerckhove rapport 2016/15, Ingelmunster.
- TROMMELMANS R., BRACKE M., WYNS G. 2014: Archeologische opgraving Poperinge Grote Markt (prov. West-Vlaanderen). Basisirapport, Monument Vandekerckhove rapport 2014/24, Ingelmunster.
- VAN RANST E. & SYS C. 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1x20 000)*, onuitgegeven rapport.

8. FIGURENLIJST

Figuur 1 De historische stadskern van Poperinge (blauw) en aanduiding van het plangebied (rood kader). (bron: Historische stadskern van Poperinge Inventaris Onroerend Erfgoed).....	4
Figuur 2 Beslissingsboom, criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, deel 1. (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed).....	4
Figuur 3 Topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt, NGI)	7
Figuur 4 Detail van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt, NGI).....	8
Figuur 5 GRB-basiskaart met aanduiding van het plangebied en betrokken perceelnummers. (Bron: geopunt)	8
Figuur 6 Recente orthofoto met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)	9
Figuur 7 De gevels van de huizen gezien vanaf de Casselstraat. (bron: google).....	10
Figuur 8 Zicht op de tuin en bakkerij vanaf het westen. (bron: opdrachtgever).....	10
Figuur 9 Tuin en garage in de westelijke hoek. (bron: opdrachtgever).....	11
Figuur 10 Verharding aan de noordelijke zijde van het plangebied. (bron: opdrachtgever).....	11
Figuur 11 Zicht op de tuin van de bakkerij (bron: opdrachtgever)	12
Figuur 12 Nieuwbouw bakkerij, gelijkvloers. (bron: opdrachtgever)	13
Figuur 13 Nieuwbouw bakkerij, rioleringsplan. (bron: opdrachtgever)	14
Figuur 14 Vereenvoudigde weergave van de geplande werken. Legende.: Geel: nieuwbouw, blauw: regenwaterput, lichtblauw: infiltratieput, bruin: vetvanger, zwart: riolering, paars: bestaande riolering en afvoerputjes (bron: geopunt)	15
Figuur 15 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	17
Figuur 16 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (Bron: geopunt)	17
Figuur 17 Hoogteprofiel 1. (bron: geopnt).....	18
Figuur 18 Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	18
Figuur 19 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt).....	20
Figuur 20 Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)	21
Figuur 21 Uitleg type 10. (bron: geopunt).....	21
Figuur 22 Bodemkaart met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)	22
Figuur 23 Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart (1550-1565) (Bron: https://uurl.kbr.be/1043851).	24
Figuur 24 Frickx-kaart (1744) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt).....	25
Figuur 25 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)	26

Figuur 26 Detail Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt).	26
Figuur 27 Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt).....	27
Figuur 28 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt).....	28
Figuur 29 Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	28
Figuur 30 Orthofoto uit 1971. (Bron: geopunt)	29
Figuur 31 Orthofoto uit 1979-1990. (Bron: geopunt).....	29
Figuur 32 Orthofoto uit 2012 (Bron: geopunt)	30
Figuur 33 Centraal archeologische inventaris met projectie van het plangebied. (bron: geopunt en CAI)	38
Figuur 34 Ligging van de bronstijd/ijzertijd/romeinse sporen van de opgraving aan de Koestraat. (bron: KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017, p. 38)	39
Figuur 35 Het greppelmonument opgegraven aan de Koestraat. (bron: KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017, p. 41.).....	40